

Energietransitie Burger goeddeels positief over duurzame warmte

Van het gas af? Van de Amsterdammers mag het wat kosten

Ruim twee derde van de Amsterdammers vindt het een goed idee om over te gaan op een warmtenet of warmtepomp – als het maar zal leiden tot minder broeikasgassen en meer comfort.

Bart van Zoelen
DUURZAAMHEID

Liefst 68 procent van de Amsterdammers vindt de overstap op duurzame warmte een goed idee of zelfs een zeer goed idee. Dat blijkt uit onderzoek in opdracht van overheidsorganisatie Energie Beheer Nederland (EBN) en zestien gemeenten, waaronder Amsterdam.

Afstappen van het aardgas valt in Amsterdam bij meer inwoners in goede aarde dan daarbuiten: landelijk vindt 61 procent het een (zeer)

goed idee om het aardgas in te ruilen voor een warmtepomp of warmtenet. In de stad is de weerstand bovendien kleiner. Hooguit 12 procent vindt het een (heel) slecht idee, landelijk is dat 17 procent.

Als verklaring voor het grote aantal voorstanders noemen de onderzoekers bezorgdheid over klimaatverandering. Die is er bij liefst 82 procent van de Amsterdammers. Struikelblok is wel de betaalbaarheid van duurzame alternatieven voor aardgas, zoals de afgelopen jaren wel is gebleken.

Toen energiebedrijf Vattenfall de rekening van zijn warmtenet begin vorig jaar omhoog joeg, voelden woningcorporaties zich bekocht.

Zij hadden armlastige huurders juist beloofd dat hun energierekening na aansluiting op het warmtenet niet zou stijgen. De samenwerking van gemeente, corporaties en Vattenfall viel aan gruzelementen mét de Amsterdamse ambitie om al in 2040, tien jaar eerder dan de rest van het land, van het aardgas af te gaan.

Het Amsterdamse stadsbestuur en opeenvolgende kabinetten hadden steeds beloofd dat de

overgang op duurzame warmte betaalbaar moet zijn. Vandaar de behoefte aan nieuw onderzoek: wat betekent dat eigenlijk, betaalbaarheid?

Duidelijke baten

Het onderzoek onder ruim 14.000 Nederlanders (onder wie 1103 Amsterdammers) wordt omschreven als 'een volksraadpleging'. Met de vragenlijsten werden de deelnemers op de stoel

van beleidsmakers gemanoeuvreed om verschillende opties af te wegen. Wat heeft volgens hen prioriteit? Wanneer geldt het alternatief voor aardgas als betaalbaar?

En dan blijkt dat een meerderheid van de deelnemers, ook de Amsterdamse, vindt dat duurzame warmte best wat mag kosten. Het heeft hun voorkeur dat huishoudens niet duurder uit zijn dan met aardgas, maar als dat niet lukt,

neemt een kleine meerderheid daar ook genoegen mee. Voorwaarde is wel dat er duidelijke baten tegenover staan, in de vorm van CO₂-besparing of comfort.

Verschillen per persoon

‘Bewoners vinden een aanpak betaalbarer als die veel CO₂ bespaart en als je de woning in de zomer ook kunt koelen. Burgers vinden

→ In de wijk Sporenburg in Amsterdam-Oost zijn de woningen al aangesloten op een warmtenet.

FOTO JORIS VAN GENNIP

‘Betaalbare warmte draait voor burgers niet alleen om geld, maar ook om comfort en vertrouwen’

deze voordelen ook geld waard,’ concluderen de onderzoekers.

Zij zeggen er wel bij dat de aanpak véél aantrekkelijker moet zijn voordat een ruime meerderheid daarin meegaat. Want wat mensen acceptabel vinden, verschilt sterk per persoon. Wie moeilijk rondkomt of minder zorgen heeft over klimaatverandering, heeft minder over voor verduurzaming. Pas met extra comfort én kosten die gelijk blijven of lager zijn dan die van aardgas, komt een meerderheid van 70 of 80 procent in zicht.

Andere thema’s dan de hoogte van de rekening blijken gemiddeld genomen net zoveel gewicht in de schaal te leggen bij de keuze van burgers voor duurzame energie. Dat energiebedrijven zo min mogelijk winst maken en daar transparant over zijn, vinden ze ongeveer net zo belangrijk. Het doet afbreuk aan de betaalbaarheid als mensen het gevoel bekriipt dat zij als enige opdraaien voor de kosten, zeggen de onderzoekers. ‘Niemand wil gekke henkie zijn.’

De nieuwe wet die de aanleg van warmtenetten regelt, komt daar ook aan tegemoet, zegt Herman Exalto, die leiding geeft aan het EBN-onderdeel waarmee de rijksoverheid participeert in de aanleg van warmtenetten. De

aandelen van de warmtebedrijven moeten voor het merendeel in overheidshanden zijn en de nieuwe tariefregels moeten zorgen voor transparante, redelijke prijzen. Exalto: “De resultaten bevestigen wat we in de praktijk vaker horen: betaalbare warmte draait niet alleen om geld, maar ook om comfort en vertrouwen.”

Publiek warmtebedrijf

“Amsterdammers steunen de overstap naar duurzame warmte,” concludeert wethouder Zita Pels uit het onderzoek. “Betaalbaarheid en transparantie zijn daarin cruciaal.” Ze ziet het als een reden te meer om een eigen, Amsterdams warmtebedrijf op te starten. “Het oprichten van een publiek warmtebedrijf kan het vertrouwen van Amsterdammers in deze overstap vergroten.”

Overigens blijkt uit het onderzoek dat het voor burgers relatief weinig verschil maakt of een energiebedrijf eigendom is van de overheid. De kosten, de transparantie en het winstbejag van het energiebedrijf krijgen bij de deelnemers meer prioriteit.

De onderzoekers benadrukken verder dat de afwegingen die de deelnemers maken als burger die op de stoel van beleidsmakers gaat zitten, niets zeggen over de prijzen die zij als consument bereid zijn te betalen voor warmte. Het is dus wel degelijk mogelijk dat een meerderheid straks alsnog te hoop loopt tegen de kosten van duurzame warmte als die hoger uitvallen dan voor aardgas. Simpelweg omdat er een verschil is tussen de afwegingen die de deelnemers maken als burger en als consument.

Dat is een paradox die wel vaker optreedt, zeggen de onderzoekers. Als voorbeelden noemen ze dat burgers bijna zonder uitzondering gekant zijn tegen kinderarbeid of dierenmishandeling, terwijl goedkope ‘fast fashion’ en zuivel uit de bio-industrie veel worden verkocht.